

ANNA ADAMUS • KRZYSZTOF GAJEWSKI • ÁGOTA LÍDIA ISPÁN
DARIUSZ JAROSZ • CSABA KOVÁCS • GRZEGORZ MIERNIK • EWELINA SZPAK

LISTY DO WŁADZY

1945-1989

Studia przypadków

LISTY DO WŁADZY

1945-1989

Studia przypadków

RADA NAUKOWA WYDAWNICTWA

prof. dr hab. Stanisław Bieleń, prof. dr hab. Bogdan Góralczyk,
prof. dr hab. Marek Jabłonowski, prof. dr hab. Wojciech Jakubowski,
prof. dr hab. Adam Koseski, prof. dr hab. Jarosław Włodarczyk,
prof. dr hab. Konstanty A. Wojtaszczyk (przewodniczący),
prof. dr hab. Leszek Zasztowt, prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski

ANNA ADAMUS • KRZYSZTOF GAJEWSKI • ÁGOTA LÍDIA ISPÁN
DARIUSZ JAROSZ • CSABA KOVÁCS • GRZEGORZ MIERNIK • EWELINA SZPAK

LISTY DO WŁADZY

1945–1989

Studia przypadków

Warszawa 2019

<http://rcin.org.pl>

Recenzenci:

dr hab. Mirosław Szumiło
prof. UŚ dr hab. Zygmunt Woźniczka

Korekta językowa i redakcja stylistyczna:

Studio Poligraficzne Edytorka
www.edytorka.pl

© Copyright by Oficyna Wydawnicza ASPRA (ASPRA-JR F.H.U.), Warszawa 2019

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2019

Wszelkie prawa zastrzeżone. Każda reprodukcja lub adaptacja całości bądź części niniejszej publikacji, niezależnie od zastosowanej techniki reprodukcji (drukarskiej, fotograficznej, komputerowej i in.), wymaga pisemnej zgody Autorów i Wydawców.

Publikacja została dofinansowana ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2015/17/B/HS3/00170.

ISBN 978-83-7545-933-3

ISBN 978-83-65880-51-2

Wydawcy:

Oficyna Wydawnicza ASPRA
(ASPRA-JR F.H.U.)
ul. Dedala 8/44
03-982 Warszawa
tel./fax (22) 870 03 60
e-mail: oficyna@aspra.pl
www.aspra.pl

Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla
Polskiej Akademii Nauk
Rynek Starego Miasta 29/31
00-272 Warszawa
tel. +48 22 831 02 61–62, w. 44
e-mail: wydawnictwo@ihpan.edu.pl
www.ihpan.edu.pl
<http://ksiegarnia-ihpan.edu.pl>

Objętość: 18 ark. wyd.

Spis treści

DARIUSZ JAROSZ	
Wstęp	7
ANNA MARIA ADAMUS	
Wybrane kwestie społeczne na wsi polskiej w świetle listów do władzy 1951–1980	11
EWELINA SZPAK	
Listy do władz centralnych w świetle problemów opieki społecznej i zdrowotnej w PRL (1945–1989)	53
GRZEGORZ MIERNIK	
Nadzieje i rozczarowania. Listy Polaków do centrum władzy w okresach przemian politycznych 1956–1957 i 1970–1971	83
KRZYSZTOF GAJEWSKI	
Stalin z dołu i z góry. Reprezentacje tanatologiczne	117
DARIUSZ JAROSZ	
Jak listy „zwyčajnych ludzi” do władz zmieniały Polskę Ludową	137

CSABA KOVÁCS

**The Last Wave of Hungarian Collectivisation
in the Mirror of Complaints** 175

ÁGOTA LÍDIA ISPÁN

**Letters of complaint and reports of public interest
written to the people's control Committee** 207

DARIUSZ JAROSZ

Pisanie do władzy: próba uogólnienia 239

Indeks osobowy 269

Przekazywany Czytelnikowi tom studiów to jeden z efektów trzyletniej pracy zespołu, który zajmował się listami „zwyčajnych obywateli” do władz jako źródłem do badań historii społecznej. Jego członkowie próbowali ustalić metodologiczne reguły wykorzystywania tych listów oraz dokonać analizy ich treści. Przedmiotem zainteresowania zespołu była korespondencja, która napływała do czterech wybranych instytucji państwowych: Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, Urzędu Rady Ministrów, Kancelarii Rady Państwa oraz Polskiego Radia i Telewizji.

Podjęcie tego przedsięwzięcia wynikało z przekonania, że posługiwanie się tego typu materiałami źródłowymi do badań przeszłości, choć coraz częstsze, jest nadal niezadowolające i nie wykorzystuje w pełni możliwości, jakie w nich tkwią.

W tej sytuacji szersza niż dotychczas, interdyscyplinarna i wieloaspektowa analiza tej korespondencji, uzupełniona o znajomość funkcjonowania instytucji, które się nią zajmowały, wydaje się szczególnie istotna z wielu punktów widzenia, w tym dla ustalenia procedur posługiwania się nią w warsztacie badawczym przedstawicieli nauk humanistycznych i społecznych. Żywimy nadzieję, że dzięki badaniom, których wyniki publikujemy, listy do władz staną się źródłem lepiej poznanym i częściej obecnym w pracach specjalistów reprezentujących różne dziedziny wiedzy.

DARIUSZ JAROSZ, WSPÓŁAUTOR TOMU

ISBN 978-83-7545-933-3

9 788375 459333 >